

Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig reindrift i Finnmark

Sammendrag

Bakgrunn og mål for undersøkelsen

I 2004 la Riksrevisjonen fram Dokument nr. 3:12 (2003-2004) Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig bruk av reinbeiteressursene i Finnmark, jf. Innst. S. nr. 111 (2004-2005).

Riksrevisjonen fulgte opp saken i 2008, 2009 og 2010.

I Dokument 3:1 (2010-2011), jf. Innst. 187 S (2010-2011), la Kontroll- og konstitusjonskomiteen til grunn at det skulle gjennomføres en ny forvaltningsrevisjon på reindriftsområdet, og viste til at det faktiske reintallet oversteg grensen for et økologisk bærekraftig antall selv om dette var blitt påpekt over lengre tid.

Målet med undersøkelsen har vært å vurdere i hvilken grad Landbruks- og matdepartementets styring og virkemiddelbruk sikrer at målet om en bærekraftig reindrift i Finnmark nås.

Metode

Undersøkelsen er basert på dokumentanalyser, analyse av statistikk og intervjuer.

Resultater og anbefalinger

Målet om økologisk bærekraftig reindrift er ikke realisert. Store deler av Finnmarksvidda er overbeitet fordi reintallet ikke er tilpasset beitegrunnlaget. Gjennomsnittlige slaktevekter og kjøttavkastning er under grenseverdiene for et økologisk bærekraftig reintall. De siste årene er også den økonomiske situasjonen for reineierne i Finnmark blitt forverret.

Bruksregler for reinbeitedistriktene er en forutsetning for å nå målet om en økologisk bærekraftig reindrift. Til tross for at det har hastet med å få vedtatt bruksregler med øvre reintall, har prosessen tatt lang tid. Bruksreglene har heller ikke bidratt til å avklare beitebruk og øvre reintall i vinterbeitedistriktene. Landbruks- og matdepartementet må sørge for at reinbeitedistriktene utarbeider bruksregler for vinterbeitene, slik at alle årstidsbeitene legges til grunn ved fastsettelse av øvre reintall og beitebruk.

Det er vesentlige svakheter i Landbruks- og matdepartementets styring for å nå målet om en bærekraftig reindrift. Departementet har i sin styring ikke bidratt til at Reindriftstyrets vedtak om øvre reintall i 2002 i Vest-

Finnmark og i 2006 i Øst- Finnmark er realisert. Reintallet har økt med om lag 40 prosent fra 2002 til 2010. Reindriftstyrets fastsatte reintall i 2011 medfører reduksjon av rein med 20 prosent. Departementet må påse at næringen utarbeider og gjennomfører reduksjonsplaner og at næringen får tilstrekkelig med bistand i dette arbeidet. Videre må departementet vedta en tidsplan for utarbeidelse og gjennomføring.

Landbruks- og matdepartementet har ikke operasjonalisert målene om økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift. Det er derfor ikke mulig å vurdere om reindriften er økonomisk og kulturelt bærekraftig. Dette får konsekvenser for departementets mulighet til å innrette virkemidlene slik at de overordnede målene om bærekraftig reindrift nås. Det er avdekket svakheter ved hvordan reindriftsloven og reindriftsavtalen benyttes for å sikre en bærekraftig reindrift, og virkemidlene er i liten grad samordnet. Departementet må sørge for at reindriftsloven og reindriftsavtalen, herunder økonomiske insentiver og sanksjoner, blir benyttet ved gjennomføringen av reintallreduksjon.

Landbruks- og matdepartementet er folkerettslig forpliktet til å konsultere reindriftnæringen. Departementet bør vurdere om konsultasjonspraksisen mellom departementet, Sametinget og reindriftnæringen kan forbedres, slik at beslutningsgrunnlaget og legitimiteten i departementets styring blir styrket.